

Project, gefinancierd door het Europees Ontwikkelingsfonds
9de EOF – 09.ACP.SUR.013

PROGRAMMA VOOR CAPACITEITSOPBOUW VAN DUURZAAM TOERISME IN SURINAME (PCDTS)

Richtlijn voor Duurzaam TOERISME

Auteurs:

Karl Reiner en Cedric Nelom

EuropeAid/125842/D/SER/SR

Programma voor Capaciteitsopbouw van Duurzaam Toerisme in Suriname PCDTS

Wenen, Paramaribo – april 2009

Gecorrigeerd in Paramaribo – juli 2011

Inhoudstafel

	Gecorrigeerd in Paramaribo – juli 2011	1
	Inhoudstafel	2
1	Introductie	3
	1.1 Doel van dit document	3
	1.2 Hoe deze richtlijn te gebruiken	3
2	Duurzaam Toerisme	4
	2.1 Wat is toerisme?	4
	2.2 Het concept van duurzaamheid & toerisme	5
3	Toerisme en milieu in Suriname	8
	3.1 Algemeen profiel van toerisme in Suriname	8
	3.2 Nationale Wettelijke en Regulerende Overwegingen	8
	Nationaal Beleid voor (Eco-) toerisme	8
	Internationale & Regionale standaarden	13
	Richtlijnen van de Stichting Toerisme Suriname	14
4	Richtlijn voor Surinaamse toerismeondernemingen	15
	4.1 Kansen en Bedreigingen voor het milieu vanwege het toerisme	15
	4.2 Sociaal-culturele kansen en bedreigingen vanwege toerisme	17
	4.3 Checklist voor de duurzaamheid van toerismeondernemingen (accommodatie, lodges, kampeerplekken en andere toerismedefaciliteiten)	18
	4.4 De notie van driemaal R aangaande vast afval	22
5	'Carrying Capacity' voor toerismeattracties en -faciliteiten	23
	5.1 Het proces voor het bepalen van 'Carrying Capacity'	24
	5.2 Niet-inheemse/Vreemde factoren	25
6.	Biodiversiteit	26
BIJLAGE:		
	BIJLAGE A : RELEVANTE INSTELLINGEN IN SURINAME	28
	BIJLAGE B: GREEN'S CHECKLIST MET DE MILIEU-EFFECTEN VEROORZAAKT DOOR TOERISME	29
	Geraadpleegde literatuur	31

1 Introductie

1.1 Doel van dit document

De toekomst van toerisme in Suriname zal sterk afhangen van het feit of het zich zal ontwikkelen in de richting van een degelijke sociale en milieuverantwoorde tak van de economie. Alleen dan zullen de voordelen van het toerisme de lokale bevolking en het milieu ten goede komen. De ontwikkeling van toerisme die geen rekening houdt met de principes van duurzaamheid zal waarschijnlijk leiden tot een situatie, waarbij de algemene voordelen van toerisme niet in balans zullen zijn met het optredende negatieve effect.

In dit verband verschaft dit document praktisch advies en aanbevelingen voor toerismeondernemingen in Suriname over hoe te handelen op een meer duurzame manier. Deze richtlijn is een product van het Programma voor Capaciteitsopbouw van Duurzaam Toerisme in Suriname.

1.2 Hoe deze richtlijn te gebruiken

Deze richtlijnen zijn geformuleerd om de toerismesector in Suriname te ondersteunen, vooral hotels, lodges en touroperators, bij het oprichten van relevante ondernemingen die in ruime mate rekening houden met lokale milieu-, sociaal-culturele en economische aspecten. Degenen die geïnteresseerd zijn in of belangen hebben in de toerismesector, zullen relevante informatie vinden over nationale wettelijke/regulerende mechanismen en overwegingen die te maken hebben met het milieu.

2 Duurzaam Toerisme

2.1 Wat is toerisme?

Toerisme is hoofdzakelijk over mensen die vertier en voldoening zoeken in hun vrije tijd. Ondanks het groeiend belang ervan, blijft toerisme een moeilijk concept om te definiëren in precieze termen. Wij verwijzen naar de definitie van de Stichting Toerisme:

“Conceptueel, omvat toerisme de som van de verschijnselen en de betrekkingen die voortkomen uit het reizen naar en het verblijf van niet-ingezetenen op de bestemming, in zoverre deze niet leiden tot permanente residentie of als deze geen verband houden met een activiteit waarbij men verdient.”

De toerisme-industrie is een combinatie van verschillende dienstverlenende industrieën die - tezamen - de ervaring die de reiziger opdoet, produceren. Zulke industrieën omvatten de sectoren accommodatie, gastronomie en transport. Toerisme houdt ook verband met andere sectoren - zoals landbouw, cultuur en telecommunicatie - en kan een krachtige stimulans verschaffen aan de economische groei, in het bijzonder in gebieden in ontwikkeling zoals Suriname.

Toerisme is een activiteit die met circa 25 procent gegroeid is in de afgelopen 10 jaar. Het draagt bij tot ongeveer 10 procent aan de economische activiteit in de wereld en is één van de belangrijkste werkverschaffers. Het is één van de snelst groeiende industrieën met meer dan 900 miljoen internationale toeristen die in 2007 gereisd hebben. De UNWTO voorspelt dat er ongeveer 1,6 miljard toeristen zullen zijn tegen het jaar 2020. Deze verdere aanzienlijke groei van het toerisme tussen nu en 2020, verschaft uitstekende kansen voor het verspreiden van welvaart, maar het brengt ook aanmerkelijke uitdagingen en mogelijke dreigingen met zich mee voor het milieu en de lokale gemeenschappen als het niet goed wordt beheerd.

Toerisme heeft grote effecten op het natuurlijk en kunstmatig milieu en op het welzijn en de cultuur van de gastbevolkingen. Klimaatsverandering, dat als een zeer belangrijk wereldprobleem wordt erkend, heeft significante gevolgen voor het toerisme. Er is ook een toenemende waardering voor de potentiële rol van toerisme bij het oplossen van armoede in de wereld, door het brengen van inkomstenbronnen naar het hart van enkele van de armste gemeenschappen. In dit opzicht, kan toerisme een zeer goed middel zijn om rijkdom van één land naar een ander te brengen en voor Suriname betekent het ook een middel om valuta te genereren. De valuta kan gebruikt worden om:

- te betalen voor de import van goederen
- buitenlandse schulden af te lossen

Bron foto: <http://www.surinamevacations.com>

Accommodatie of logies is de grootste subsector binnen de toerisme-economie (met enkele uitzonderingen, willen toeristen graag een locatie waar zij kunnen uitrusten en relaxen gedurende hun gehele reiservaring). Accommodatie, ondanks dat het een onderdeel is van het toeristisch product, mag niet noodzakelijkerwijs een onderdeel zijn van de milieu-attracties van een plaats; accommodatie speelt vaak slechts een faciliterende rol welke het mogelijk maakt voor bezoekers om van een gerieflijke dagtocht te genieten, om toegang te krijgen tot de attracties die een bestemming te bieden hebben of om hun zaken te doen.

Desondanks, de sector accommodatie beïnvloedt het natuurlijke milieu op verschillende manieren, met energie-, afval- en waterbeheerpraktijken hoog op de lijst. De adaptatie van mechanismen voor een schonere productie door leveranciers van toeristische accommodatie biedt gelegenheid om de milieuprestatie te verhogen en te genieten van betere rendabiliteit van het bedrijf— daarom bestaat de behoefte om duurzame praktijken te incorporeren in accommodatiefaciliteiten. Verder heeft onderzoek uitgewezen dat consumenten zoeken naar verblijf in milieu-vriendelijke toeristische accommodaties; daarom begunstigt een stap in de richting van dit soort accommodatie de hoteleigenaars, toeristen en het milieu.

Het verband tussen toerisme en het milieu is goed vastgesteld. Toeristen stellen prijs op frisse lucht en waterwegen, niet vervuilde steden en natuurlijke en kunstmatige attracties die vrij zijn van vervuiling. De vraag naar toerisme gebaseerd op de natuur en ecotoerisme is gedurende de laatste jaren ook snel gegroeid. Toeristen houden zich bezig met het effect dat toerisme heeft op het natuurlijk milieu. Deze bewustwording is van invloed op hun keuze van bestemming en tenslotte op hun keuze van accommodatie.

De poging van de sector accommodatie om een milieuvriendelijk bedrijf te draaien is niet alleen sociaal en moreel de juiste beslissing, het is ook enorm rendabel en brengt een aanzienlijk marketingvoordeel. Ondanks dat wij in het tijdperk van technologie en kennis leven, ligt het aan het hart te weten dat 'mondaine' dingen zoals duurzaamheid en zorg voor het milieu hun plaats in de maatschappij niet hebben verloren. Degenen die deze moeite nemen zullen aangespoord worden ook anderen aan te moedigen hetzelfde te doen.

2.2 Het concept van duurzaamheid & toerisme

...eigenlijk bezoeken we gewoon een plaats, die het huis van iemand anders is.

Ron Mader, planeta.com

Het begrip duurzaamheid werd op internationale basis geïntroduceerd door het rapport van Brundtland, "Onze Gemeenschappelijke Toekomst", welke duurzame ontwikkeling definieert als "ontwikkeling waarbij men aan de tegenwoordige behoefte voldoet zonder de mogelijkheid van toekomstige generaties te compromitteren aan hun behoeften te voldoen." (UNWCED, 1987). Volgens UNWTO (2004) "Duurzame ontwikkeling voor toerisme vereist de participatie van alle betrokken partijen die geïnformeerd zijn... vereist een constante controle van de effecten, een betekenisvolle ervaring voor toeristen, vergroten van bewustwording over zaken met betrekking tot duurzaamheid en door duurzame toeristische praktijken onder hen te bevorderen."

Indien wij over duurzame activiteiten praten, betekent het gewoonlijk dat wij de activiteit op dezelfde wijze of gelijksoortige manier kunnen doen voor de onbepaalde toekomst (duurzaam in tijd) op drie belangrijke aspecten:

- Op het gebied van milieu – de activiteit minimaliseert alle schade aan het milieu (flora, fauna, water, bodem, energiegebruik, contaminatie, etc.) en het liefst probeert deze het milieu op een positieve manier te begunstigen (door bescherming en behoud).
- Op sociaal en cultureel gebied – de activiteit doet geen kwaad, en kan de sociale structuur of cultuur van de gemeenschap waarin het zich bevindt nieuw leven inblazen.
- Op economisch gebied – de activiteit begint niet gewoon en gaat dan snel ten onder vanwege slechte bedrijfspraktijken; het blijft zijn bijdrage leveren aan het economisch welzijn van de lokale gemeenschap. Een duurzame onderneming dient haar eigenaars, werknemers, en haar burens te begunstigen.

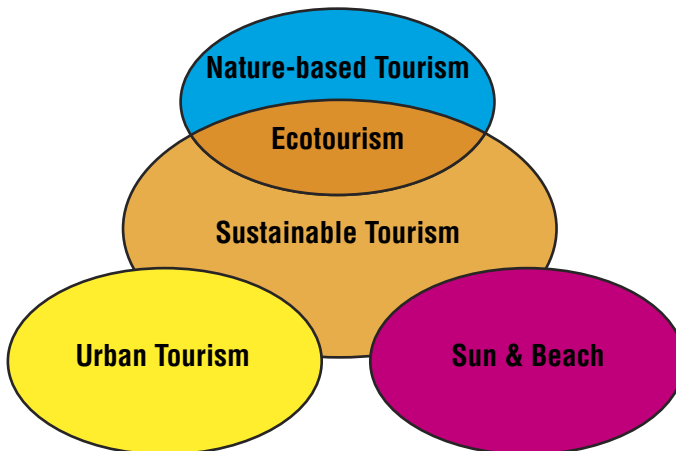
Duurzaam Toerisme is een voorwaarde voor toerisme waarbij reizigers met alles wat daarbij hoort naar een hogere standaard gebracht worden.

Teneinde de negatieve effecten van de groei in de toerisme-industrie te minimaliseren, dient duurzaamheid woorden om te zetten in feiten, en moet het een verplichting zijn voor alle belanghebbenden in toerisme.

De betekenis van duurzaamheid is gelijk aan een oud zakelijk spreekwoord
“You don’t encroach the principal, you live off the interest”.

Dit betekent dat men de natuurlijke en culturele erfenis dient te behouden als het kapitaal van toerisme, terwijl mensen hun geld kunnen verdienen met de toeristen die deze eigendommen respecteren.

Figure 1: Patterns of Tourism; Source: Rainforest Alliance

Het is belangrijk, dat alle vormen van toerisme duurzamer moeten en kunnen zijn, er is geen voorkeur voor niches maar ook massatoerisme, stad, strand, wildernis horen daarbij (**zie ook Figuur 1**).

De term dient te verwijzen naar een voorwaarde niet naar een soort toerisme. De hoofdzaken van toerisme kunnen ook van toepassing zijn op alle sectoren van de toerisme-industrie: logies, tours, agentschappen, 'ground operators', gidsen, en transport. Veel certificeringsprogramma's voor duurzaam toerisme beschouwen duurzaam toerisme als een soort van...

... *"toerisme dat er op uit is de ecologische en sociaal-culturele effecten te minimaliseren terwijl het economische voordelen verschaft aan de plaatselijke gemeenschappen en gastlanden."*
(Mohonk Overeenkomst, 2000).

Een groot, conventioneel stadshotel kan verantwoord zijn op milieu en sociaal gebied, zo ook een kleine 'eco-lodge' nabij een nationaal park. Beter gezegd, een kleine verblijfplaats kan net zo onverantwoordelijk en niet duurzaam zijn als een groot hotel, of zelfs erger in sommige gevallen. Dit is een reden waarom veel mensen een groeiende behoefte zien voor internationaal erkende, maar ook aan plaatselijk aangepaste standaarden voor duurzaamheid.

Wat is duurzaam toerisme? – Feiten

Het is informatief. Reizigers leren niet alleen over de bestemming, zij leren ook op welke wijze zij het karakter daarvan helpen ondersteunen terwijl zij hun eigen reiservaringen vergroten. Inwoners leren dat het gewone en bekende van belang en waardevol kan zijn voor buitenstaanders.

Het ondersteunt de integriteit van plaats. Doelbewuste reizigers kijken uit naar toerismeondernemingen die het plaatselijke karakter voor wat betreft architectuur, kookkunst, erfenis, esthetica en ecologie benadrukken. In ruil daarvoor, helpen de winsten uit het toerisme de plaatselijke perceptie en waarde van deze eigendommen verhogen.

Het conserveert hulpbronnen. Reizigers die bewust zijn van het milieu geven de voorkeur aan het bedrijf dat vervuiling, afval, energieverbruik, waterverbruik, landgebruik, chemicaliën en onnodige verlichting gedurende de nacht minimaliseert.

Het respecteert de plaatselijke cultuur en traditie. Buitenlandse bezoekers leren over plaatselijke etiquette, waaronder begrepen het gebruik van tenminste een paar beleefdheidswoorden in de plaatselijke taal. Inwoners leren op welke wijze om te gaan met de verwachtingen van de buitenlander, die kunnen verschillen van hun eigen verwachtingen.

Het maakt geen misbruik van het product. Belanghebbenden anticiperen op de druk van ontwikkeling- en maken gebruik van beperkings- en managementtechnieken om het syndroom "loved to death" te stoppen. Bedrijven werken mee aan het behoud van natuurlijke gewoonten, plaatsen met erfgoed, natuurschoon voorkomen en plaatselijke cultuur.

Het streeft naar kwaliteit, niet kwantiteit. Gemeenschappen meten het succes van toerisme niet alleen aan het aantal toeristen dat de plaats bezoekt, maar ook aan de tijdsduur van hun verblijf, het geld dat zij uitgeven en de kwaliteit van de ervaring.

Het betekent belangrijke uitstapjes. Tevreden, enthousiaste bezoekers brengen nieuwe kennis naar huis en sturen vrienden om hetzelfde te ervaren - hetgeen voor de plaats van bestemming continuering van zaken betekent.

3 Toerisme en milieu in Suriname

3.1 Algemeen profiel van toerisme in Suriname

De natuurlijke eigenschappen van Suriname (oerwoud, uitstapjes in de natuur, etc.) verschaffen een groot potentieel voor de ontwikkeling van toerisme. De sector toerisme is reeds van belang voor de Surinaamse economie (inkomsten, werkgelegenheid). Suriname registreert een aankomst van bijna 160.000 toeristen per jaar, waarbij haar markt grotendeels uit Nederland en Frans-Guyana bestaat.

Er is geen uitdrukkelijk nationaal masterplan voor toerisme, maar de algemene doelstellingen uit het meerjarig ontwikkelingsplan van Suriname (2005-2010) verwijst naar de toerismesector: het plan beroept zich op een algemene groei van 50% aan toeristen over de genoemde periode. Naast het ontbreken van een masterplan voor toerisme, ondervindt Suriname problemen door tekortkomingen van een andere aard – één van de belangrijkste problemen voor het land is het gebrek aan toegankelijkheid: strenge regelingen voor visa, onvoldoende infrastructuur op de luchthaven en vliegverbindingen, alsook een onvoldoende wegennetwerk (dit heeft in het bijzonder betrekking op transport naar het binnenland). Verder, het gebrek aan goede afvalbeheer-organisaties en zwakke organisaties in deze sector doen afbreuk aan de standaarden voor betere kwaliteit.

3.2 Nationale Wettelijke en Regulerende Overwegingen

Dit onderdeel gaat over het milieubeleid en wetgeving. Suriname heeft een rijke geschiedenis voor wat betreft het behoud van de natuur. De wetgeving die was aangenomen in de jaren vijftig van de vorige eeuw of jaren 1950, ging in de eerste plaats over het behoud van onze flora en fauna.

In het jaar 2000 werd de Raamwet voor Milieu samengesteld door het Nationaal Instituut voor Milieu en Ontwikkeling in Suriname (NIMOS). Hoewel deze wet nog steeds een ontwerp is, is de wetgeving die eerder werd aangenomen nog steeds van kracht en bevat het elementen van behoud, bescherming en beheer van het milieu. Binnen het wetgevingssysteem dat handelt over de (eco-) toerisme-industrie zijn er ook regelgevingen die milieu-elementen bevatten.

Nationaal Beleid voor (Eco-) toerisme

In het Meerjaren Ontwikkelingsplan (MOP) 2006-2010, identificeerde de Surinaamse regering 4 soorten toerisme in Suriname: 1) natuurtoerisme, 2) cultuurtoerisme, 3) avontuurtoerisme en 4) toerisme dat betrekking heeft op relaties met familie en vrienden. De overheid waardeert de pogingen van het Ministerie van Toerisme, de Stichting Toerisme Suriname en de particuliere sector die geleid hebben tot een exponentiële groei van de toerisme-industrie gedurende de laatste 5 jaren.

Vanwege de positieve korte- en langetermijn-resultaten van toerisme op de Surinaamse economie, heeft de regering de toerisme-industrie erkend als één van haar prioriteiten in het MOP.

De regering is zich ervan bewust dat bepaalde zwakheden weggewerkt moeten worden, teneinde de groei van de toerisme-industrie te bewerkstelligen. De zwakheden die men heeft aangegeven zijn: inadequate wetgeving, het gebrek aan uniforme kwaliteitstandaarden met betrekking tot accommodatie en infrastructuur, beperkte toegang tot Suriname, een tekort aan professioneel en getraind personeel etc.

Zoals aangegeven in het MOP, dienen de onderstaande maatregelen genomen te worden door de regering van Suriname ter ondersteuning van de sector toerisme:

1. Het verschaffen van een geschikt raamwerk voor de wetgeving;
2. Institutionele versterking door de Stichting Toerisme Suriname te veranderen in een "Tourism Board" of "Toerismeraad";
3. Het bijstaan van de particuliere sector in de verdere ontwikkeling van unieke producten op het gebied van toerisme;
4. Ondersteuning in de marktontwikkeling; en
5. Werken aan de toegankelijkheid van Suriname als zijnde een toeristische bestemming.

NATIONALE WETGEVING

Een onderscheid dient gemaakt te worden tussen wetgeving die van belang is wanneer men een (eco-) toerismebedrijf wil beginnen, en wetgeving waarvan men kennis zou moeten nemen wanneer men een (eco-) toerismebedrijf exploiteert. Daarom wordt de wetgeving in de onderstaande paragraaf ingedeeld in twee secties.

Wetgeving die van belang is wanneer men een (eco-) toerismebedrijf begint:

1. **Staatsbesluit inzake regelingen ten behoeve van de exploitatie van het bedrijf van hotel, motel of guesthouse (S.B. 1992 No. 33):** dit Staatsbesluit bestaat uit definities van hotels, motels en guesthouses. Voor deze richtlijnen is de definitie van hotels van belang: *"een gesloten gebouw met tenminste 20 slaapkamers, elk met tenminste een oppervlakte van 20 m² inclusief badkamer) waar de onderneming voor het aanbieden van verblijf, met of zonder betaling, wordt uitgevoerd."* Verder verschaft het voorwaarden waaraan hotels zich moeten houden alvorens een vergunning wordt verstrekt. Enkele van deze voorwaarden met implicaties voor het milieu zijn: 1) verbinding met de Waterleidingmaatschappij en elektriciteit, 2) sanitatie en 3) veiligheid. Hoewel verantwoordelijkheid voor de algehele uitvoering van het toerismebeleid in Suriname bij het Ministerie van Transport, Telecommunicatie en Toerisme (TCT) ligt, is het uitgeven van vergunningen onder dit Besluit de verantwoordelijkheid van het Ministerie van Handel en Industrie.

2. **Ministerieel Besluit inzake regelingen voor vermogen, bedrijfskennis en bekwaamheid voor het verkrijgen van een vergunning om een hotel, motel of guesthouse te exploiteren (S.B. 1992 No. 30):** regelgeving inzake de vereisten die men nodig heeft om een vergunning te verkrijgen voor het exploiteren van een hotel, motel of guesthouse. Bijvoorbeeld de aanvrager van een vergunning dient in staat te zijn zijn vermogen te bewijzen door middel van indiening van een bedrijfsplan.
3. **Ministerieel Besluit inzake regelingen voor vermogen, bedrijfskennis en competentie voor het verkrijgen van een vergunning ten einde het beroep van touroperator of reisbureau uit te voeren (S.B. 1992 No. 31):** dit Besluit bestaat uit regels inzake de vereisten voor het verkrijgen van een vergunning voor het uitvoeren van het beroep van touroperator of reisbureau. In dit Ministerieel Besluit worden dezelfde regelingen toegepast als voor het exploiteren van een hotel, motel of guesthouse.
4. **Ministerieel Besluit inzake regelingen voor het exploiteren van het bedrijf van touroperator (S.B. 1992 No. 34):** regelingen inzake het exploiteren van een bedrijf als touroperator. Volgens dit Besluit is een touroperator een bedrijf dat reispakketten en tours samenstelt en hen zelf te koop aanbiedt of met de medewerking van anderen.
5. **Staatsbesluit inzake vergunningen voor bedrijven en beroepen:** een lijst van alle bedrijven en beroepen welke, onder dit Staatsbesluit, een vergunning nodig hebben teneinde hun bedrijf of beroep uit te oefenen. Onder dit Staatsbesluit zijn touroperators niet toegestaan hun bedrijf zonder een vergunning uit te voeren. Deze vergunning wordt uitgegeven door het Ministerie van Handel en Industrie.

Wetten die elementen ter bescherming en behoud van milieu bevatten, welke van belang zijn voor de toerismesector:

1. **Natuurbeschermingswet (G.B. 1954 No. 26)** en haar uitvoeringsbesluiten: de President kan delen van het land aanwijzen als natuurreserveaat. Er zijn enkele natuurreservaten in Suriname. Het grootste deel van de toerisme-industrie in Suriname vindt plaats in deze kwetsbare gebieden. De Natuurbeschermingswet bestaat uit strenge regels met betrekking tot het gedrag van de bezoekers aan deze gebieden. Als touroperator of eigenaar van een verblijfplaats is het nodig te weten op welke wijze u en uw gast het omliggende milieu dienen te behandelen. Bijvoorbeeld: het is verboden een natuurreserveaat te betreden zonder schriftelijke toestemming van het Hoofd van het 's Lands Bosbeheer. De uitvoeringsbesluiten worden in de vorm van Staatsbesluiten uitgegeven en bestaan uit het vaststellen van natuurreservaten. Er zijn 11 natuurreservaten en 1 natuurpark in Suriname: 1) Hertenrits; 2) Coppename-monding; 3) Wia Wia; 4) Galibi; 5) Peruvia; 6) Boven Coesewijne; 7) Copie; 8) Wanekreek; 9) Brinckheuvel; 10) Sipaliwini en 11) het natuurreserveaat in Centraal Suriname. Brownsberg is het enige natuurpark. Deze wet is de verantwoordelijkheid van het Ministerie dat belast is met het behoud van de natuur (tegenwoordig het Ministerie van Ruimtelijke Ordening, Grond- en Bosbeheer, ROGB).
2. **Ministeriële besluiten inzake de vaststelling van 4 Multi-use Management Areas (MUMA):** in deze Ministeriële Besluiten zijn 4 MUMA's vastgesteld, met name: Bigi Pan, Noord-Coronie, Noord-Saramacca en Noord-Commewijne, Marowijne. In deze gebieden zijn in tegenstelling

tot het natuurreservaat bepaalde activiteiten wel toegestaan. Bijvoorbeeld het jagen is toegestaan maar men moet een vergunning aanvragen bij het Hoofd van 's Lands Bosbeheer. Momenteel wordt nog een MUMA gepland voor Noord-west Suriname, in het District Nickerie.

3. **Plantenbeschermingswet (G.B 1965 No. 102):** deze Wet specificceert regels en procedures die gevolgd moeten worden ter voorkoming en bestrijding van plantenziektes en -plagen. Deze Wet is in het bijzonder van belang voor natuurtoeristen en touroperators die uitstapjes in de natuur verzorgen. Bijvoorbeeld: het transporteren of doorvoer van planten kan geregeld worden bij Staatsbesluit indien de Staat het nodig acht een bepaald deel van het land te beschermen. Natuurtoeristen dienen ervan bewust te zijn dat het ook verboden is een plant of delen van een plant mee te nemen uit een beschermd gebied. Deze gebieden zijn vastgesteld door het Ministerie verantwoordelijk voor landbouw, veeteelt en visserij met name het Departement voor Plantenbescherming.
4. **De Jachtwet (G.B 1954 No. 25):** in deze Wet zijn de regels vervat inzake de bescherming van de fauna in Suriname en het beheer van de jacht. Het vissen als sport wordt ook aangemoedigd als toeristische attractie. Indien men deze tours aanbeveelt en uitvoert dient men te weten welke seizoenen open zijn voor de visvangst. Verder geeft het aan welke dieren en vissen beschermd zijn bij de wet. Er is een kalender uitgegeven door het Ministerie dat belast is met het natuur behoud, die aangeeft welke seizoenen open zijn voor de jacht op bepaalde dieren en vissen.
5. **Staatsbesluit Negatieve Lijst (S.B. 2003 No. 74):** In verband met de Plantenbeschermingswet en de Jachtwet is de import en export van dieren, planten en materialen en delen van dieren en planten niet toegestaan zonder een vergunning.
6. **Politiestrafwet (G.B. 1915 No. 77):** Artikel 39a en 70 bevatten regels inzake het verwijderen van onkruid op terreinen en alle andere dingen die schadelijk zijn voor de gezondheid of het ondermijnen ervan.

Naast milieugerelateerde wetgeving zijn er andere categorieën van wetgeving die belangrijk zijn voor de toerisme-industrie:

Veiligheidsvoorschriften

- **Veiligheidswet (G.B 1947 No. 142):** regels inzake de veiligheid van werknemers
- **Veiligheidsvoorschrift no. 1 (G.B. 1947 No. 168):** regelingen voor elk bedrijf met betrekking tot het plaatsvinden en beperken van ongelukken.
- **Veiligheidsvoorschrift no. 2 (G.B. 1948 No. 104):** regels betreffende het bevorderen van sanitatie in bedrijven.
- **Veiligheidsvoorschrift no. 3 (G.B. 1948 No. 183):** regels voor alle bedrijven met betrekking tot eerste hulp.

- **Veiligheidsvoorschrift no. 7 (S.B. 1981 No. 72):** regels inzake het voorkomen en beperken van schade aan de gezondheid door onvoldoende verlichting, temperatuur, lawaai, trillingen etc. op de werkplek.
- **Veiligheidsvoorschrift no.9 (S.B. 1981 No. 74):** regels inzake het voorkomen van de negatieve gevolgen voor de gezondheid door het inademen van verderfelijke of irriterende gassen.

ARBEID

- Arbeidswet (G.B. 1963 No. 163): in deze Wet zijn de algemene regels met betrekking tot de werkuren, vakantie, beloning voor overuren, verbod van kinderarbeid etc. geregeld.
- Decreet Arbeidsinspectie (S.B. 1983 No. 42): regelingen ter ondersteuning van het Departement van Arbeidsinspectie van het Ministerie van Arbeid, Technologische Ontwikkeling en Milieu. In dit decreet zijn de verantwoordelijkheden van de Afdeling Arbeidsinspectie van Suriname geregeld. Zij zijn verantwoordelijk voor het strikt naleven van de veiligheidswetten voor arbeid en werknemers, zoals de Arbeidswet, de Veiligheidswet en de Veiligheidsvoorschriften.
- Wet op verwondingen (G.B. 1947 No. 145): bevat regels inzake het vaststellen van verplichtingen van werkgevers voor het belonen van verwonde arbeiders.

OVERLAST/HINDER

- De Hinderwet (G.B. 1930 No. 64): regels inzake het aanwijzen van gebouwen en machines die een gevaar zijn, schade kunnen berokkenen of een overlast zijn.

VOEDSELVEILIGHEID

- Wet inzake het voorkomen van verbruik van en handel in onveilig, gevaarlijk voedsel en voedsel waarvan men het niet zo nauw neemt met de veiligheid, waarmee geknoeid is (G.B. 1953 No. 134): regels inzake de inspectie van het verhandelen en bereiden van voedsel. Regels inzake het opslaan van voeding en regels inzake het keuren van voedsel.
- Staatsbesluit inzake voedselondernemingen (G.B. 1957 No. 99): regels inzake het controleren van personen die zich bezig houden met het bereiden van voedsel.

WETSONTWERP

Er zijn verschillende wetsontwerpen die de toeristische sector zullen beïnvloeden. Daarom is het belangrijk om op de hoogte te zijn van deze wetsontwerpen daar zij elementen kunnen bevatten die van belang zijn voor toerismebedrijven. Er zijn 5 wetsontwerpen die erg belangrijk zijn voor de toerisme-industrie in het algemeen en de milieu-aspecten van toerisme in het bijzonder:

1. **Ontwerp Staatsbesluit inzake het instellen van een "Tourism Board" of "Toerismeraad" in Suriname:** Bevat regels die betrekking hebben op het instellen van een commissie voor toerisme. Deze commissie zal verantwoordelijk zijn voor het reguleren van de toerisme-industrie en alle bedrijven die goederen en diensten aanbieden in de toerisme-industrie.
2. **Wetsontwerp inzake toerisme in Suriname:** deze Wet duidt aan de instelling van regels die de toerisme-industrie in Suriname reguleren.
3. **Ontwerp Milieu-raamwet:** regelgevingen inzake het beheer van milieu waaronder begrepen het nationaal beleid voor milieu, EIA-wet, controle op vervuiling en het straffen van milieuverontreiniging.
4. **Ontwerp Staatsbesluit inzake Milieu-effecten Analyses:** bevat regels inzake de voorbereiding van Milieu-effecten Analyses (MEA). Bijvoorbeeld de categorieën van activiteiten waarvoor MEA moeten worden voltooid vóór exploitatie.
5. **Ontwerp Richtlijnen voor Milieu-effecten Analyses:** NIMOS heeft 5 Richtlijnenontwerpen die betrekking hebben op de wijze waarop MEA moeten worden uitgevoerd. De richtlijnen zijn onderverdeeld in de categorieën: algemeen, mijnbouw, bosbouw, sociale analyses en energietransmissie en -generatie.

Internationale & Regionale standaarden

1. Ontwerp Caricom Regionale Organisatie voor Standaarden en Kwaliteit (CROSQ) inzake voedselhygiëne
2. Ontwerp Caricom Regionale Organisatie voor Standaarden en Kwaliteit (CROSQ) inzake de Voorschriften voor Praktijken van touroperators
3. Ontwerp Caricom Regionale Organisatie voor Standaarden en Kwaliteit (CROSQ) inzake de Voorschriften voor Praktijken van tourgidsen
4. World Bank Group/International Finance Cooperation Milieu-, Gezondheids- en Veiligheidsvoorschriften voor Toerisme en de Ontwikkeling van Gastvrijheid: de milieu-, gezondheids- en veiligheidsvoorschriften (EHS) zijn technische naslagwerken met algemene en op de industrie gerichte voorbeelden van goede internationale industriële gebruiken (GIIP) uitgegeven door de World Bank Group voor al haar lidstaten.

Het Surinaamse Bureau voor Standaarden is een proces gestart voor het invoeren van kwaliteitsstandaarden in 16 verschillende gebieden. Twee van de 16 ontworpen criteria voor kwaliteitsstandaarden (Voorschriften voor Praktijken) verwijzen naar de toeristensector, in het bijzonder naar touroperators en tourgidsen. Deze Voorschriften voor Praktijken geven aanbevelingen voor het vaststellen en onderhouden van de toepassing van het minimale aanvaardbare niveau van dienstverlening.

Richtlijnen van de Stichting Toerisme Suriname

Door de jaren heeft de Stichting Toerisme Suriname haar eigen database opgebouwd inzake relevante internationale standaarden. Bovendien, heeft het een aantal richtlijnen en standaarden ontworpen. Twee van deze richtlijnen worden hier genoemd.

Indien er meer gedetailleerde informatie zou zijn met betrekking tot de 18 thema's, zou het enig verschil uitmaken ze in de bijlage op te nemen

1. 18 thema's met betrekking tot toerisme in het binnenland van Suriname (maart 2005)
2. Gids voor Lodges in het Binnenland

4 Richtlijn voor Surinaamse toerismeondernemingen

Dit hoofdstuk is de kern van dit document. Op de eerste plaats, verschaft dit hoofdstuk een overzicht van de positieve en negatieve effecten (4.1 & 4.2) die uit het toerisme kunnen voortvloeien. 4.1 gaat over milieuzaken, 4.2 over sociaal-culturele onderwerpen. Deze indeling is bedoeld om over het begrip duurzaamheid te reflecteren. Op de tweede plaats, bevat deze sectie concrete aanbevelingen (als checklist) voor bedrijven in toerisme teneinde een goed niveau van duurzaamheid te bereiken (4.3).

Naast de aanbevelingen en de checklist, adviseren wij elk bedrijf op het gebied van toerisme aandacht te schenken aan de scorecard voor duurzaamheid in toerisme die ontwikkeld is door de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank. Wij adviseren alle bedrijven op het gebied van toerisme in Suriname dit interactief hulpmiddel online te gebruiken als middel om hun niveau van duurzaamheid te berekenen (ook indien zij geen lening van de IDB willen). De gedetailleerde informatie aangaande deze scorecard kan worden gevonden op:

<http://www.iadb.org/tourismscorecard/>

4.1 Kansen en Bedreigingen voor het milieu vanwege het toerisme

Bedreigingen voor het milieu gedurende de constructiefase van toerismedoelstellingen

Tijdens de selectie of ontwikkeling van de plaats en constructiefase van projecten op het gebied van toerisme en gastvrijheid, is er een grote vraag naar beperkte plaatselijke infrastructuur, waaronder wegen, watervoorziening en de afvalverwerkingscapaciteit voor vloeibaar- en vast afval en verhoogde druk op gebieden die ecologisch gevoelig zijn.

Zaken op het gebied van milieu tijdens de constructie van faciliteiten voor toerisme en gastvrijheid, in het bijzonder die faciliteiten in urbane gebieden, zijn te vergelijken met ongevaarlijke industriële activiteiten.

Deze zaken houden in:

- Constructie van een plaats voor het te genereren afval
- Bodemerosie en controle van de afzettingen uit gebieden waarvan deze materialen afkomstig zijn en activiteiten ter voorbereiding van de plaatsen
- Uitgeweken stof en andere uitstoten (bijv. van het voertuigenverkeer, open gekapt en bewegingen op land en opgehoopte materialen)
- Lawaai van zwaar materieel en verkeer van trucks

- Het gebruik van gevaarlijk materiaal en het vóórkomen van ‘oil spills’ dat samengaat met het gebruiken van zwaar materieel en activiteiten waar brandstof van te pas komt.
- Reductie in de kwaliteit van het landschap als gevolg van urbanisatie en in verband met de ontwikkeling van grote toeristische ressortgebieden.
- Bedreiging voor biodiversiteit: reductie in verscheidenheid aan soorten (dieren en vegetatie) als gevolg van de ontwikkeling van infrastructuur, bouw- of landschapswerken zoals de constructie van golfbanen en andere faciliteiten voor toerisme en gastvrijheid.
- Het compact worden van de bodem (veroorzaakt door erosie en verlies van water en voedingsstoffen) kan ook de plantengroei en de jaarstructuur van vegetatie beïnvloeden.

De ontwikkeling van de faciliteiten voor toerisme op afgelegen en gevoelige plaatsen brengt extra uitdagingen teweeg voor bepaalde zaken zoals ondersteuning van de infrastructuur en beheer van de habitat van het wild.

Bedreigingen voor het milieu gedurende de operationele fase van toerismedfaciliteiten

Uitputting van de hulpbronnen

- Gebruik van energie meestal verkregen uit fossiele brandstof
- Gebruik van niet-hernieuwbare natuurlijke hulpbronnen zoals olie, gas voor verwarming of de productie van gefabriceerde goederen
- Consumptie van zoetwater, in het bijzonder opvallend verbruik in gebieden waar er een tekort aan water is voor zwembaden
- Vegetatie kan worden verwoest door wandelaars
- Jacht op wild en visvangst
- De onjuiste verwerking van afval kan de esthetische kwaliteit van het natuurlijk milieu en het wild verminderen
- Uitputting van lokale voetpaden, plekken van erfgoed of culturen veroorzaakt door grote aantallen mensen die de gevoelige gebieden bezoeken

Vervuiling

- Vervuiling van waterwegen door de afvoer van rioolwater, niet behandeld afvalwater uit wasserijen, keukens, guestrooms, zwembaden en uit chemisch behandelde golfbanen
- Bijdrage aan het proces van “global warming” (opwarming van de aarde) en zure regens door kampvuur
- Vervuiling van rivieren en krekken met rioolwater en brandstof van boten en bezoekers
- Onjuiste verwijdering/verwerking van vast afval uit het gebied

Biodiversiteit:

- Vegetatie kan beïnvloed worden door de aanwezigheid van toeristen in ecologisch gevoelige gebieden, die gebruikt worden bij activiteiten die de biodiversiteit kunnen schaden (bijv. het plukken van bloemen, het omhakken van bomen, beschadigen van koraalriffen). Met de tijd overleven alleen de meer tolerante soorten deze invloeden en de invasie van sommige soorten die geïntroduceerd worden, kunnen de plaatselijke ecosystemen beïnvloeden en de verscheidenheid aan soorten verminderen.

Potentiële positieve impact op het milieu

- Behoud/restauratie van oude monumenten, plaatsen en historische gebouwen
- Het creëren van wandelpaden in het bos voor onderhoud van de bossen
- Bescherming van natuurparken en beschermde gebieden
- het bewustzijn verhogen omtrent het natuurlijk milieu en leven in het wild
- Meer aandacht voor schone en zuivere lucht, zoals dit wordt gevraagd door de toeristen
- Meer aandacht voor de kwaliteit van het water in rivieren en kreken, zoals het geschikt en schoon dient te zijn om te kunnen zwemmen

4.2 Sociaal-culturele kansen en bedreigingen vanwege toerisme

Algemene overwegingen:

Het directe sociaal-cultureel effect als gevolg van het contact tussen de plaatselijke bevolking en de bezoekers vindt plaats indien...

...toeristen goederen en diensten kopen van de plaatselijke bevolking

...de plaatselijke bevolking en toeristen van een faciliteit zoals een recreatie-oord, de bus, restaurant, etc., gebruikmaken.

...plaatselijke bevolking en toeristen samenkomen voor het primair doel van culturele uitwisseling.

Het sociale effect is grotendeels onzichtbaar en ongrijpbaar, toch is dit gewoonlijk blijvend met weinig of geen gelegenheid om ommekeer te brengen in de verandering eenmaal het heeft plaatsgevonden.

We dienen de 4 Engelse E's (equity, equal opportunity, ethics, equal partners) te overwegen:

- Rechtvaardigheid, om te garanderen dat alle belanghebbenden in toerisme eerlijk worden behandeld
- Gelijke kans, voor zowel de werknemers in het toerisme als de toeristen
- Ethiek, de toerisme-industrie moet eerlijk zijn tegenover de toeristen en ethisch in het handelen met leveranciers, en de overheid moet ethisch zijn tegenover haar plaatselijke bevolking en toeristen
- Gelijke partners, toeristen die degenen die hen bedienen als gelijke partners behandelen en niet als inferieur.

Of er nu een evenwicht is tussen positieve en negatieve sociaal-culturele effecten zou bepaald kunnen worden door:

- De kracht en coherentie van de plaatselijke gemeenschap en cultuur
- De aard van toerisme in het ressort
- Het niveau van de economische en sociale ontwikkeling in het land met betrekking tot toeristen
- De maatregelen die door de publieke sector worden genomen om het toerisme in banen te leiden die de sociaal-culturele kosten van het toerisme minimaliseren.

Culturele kansen en bedreigingen

- Behoud van ambachtelijke vaardigheden: toerisme zou de ambachtelijke vaardigheden van de plaatselijke bevolking en in het algemeen van de plaatselijke kunst kunnen beschermen of doen herleven of zou kunnen leiden naar een opleving van culturele uitwisseling tussen verschillende populaties.
- Commercialisering: het effect zou ook negatief kunnen zijn, zoals de commercialisering en verbastering van kunst en handenarbeid en de commercialisering van ceremoniën/rituelen van de bevolking van het gastland.

Sociale kansen en bedreigingen

- Toerisme in een pakket tegenover onafhankelijke toeristen: 'pakket-toeristen' vereisen gewoonlijk Westerse aantrekkelijkheden, die geassocieerd worden met snelle groei en vaak leiden tot herstructurering van de plaatselijke economie. Onafhankelijke toeristen daarentegen, passen zich gewoonlijk beter aan het plaatselijke milieu en sociale structuur.
- Gevaar voor fauna en flora: het verwijderen van planten, gevaar voor bedreigde soorten als souvenirs of commerciële verkoop door toeristische bedrijven. De wens om souvenirs van dieren zoals men ze in het buitenland gezien heeft naar huis te brengen is een ander gevaar voor bedreigde diersoorten.
- Gokken: gokken is een onderdeel van het pakket van ongewenste importen welke gezien wordt als tegenwerking van het moreel welzijn van de plaatselijke bevolking. Gokken wordt niet gezien als productief daar er een hoge correlatie bestaat tussen gokken en georganiseerde misdaad.
- Misdad: de link tussen toerisme en misdaad is moeilijk vast te leggen – het is onduidelijk of misdaad toeneemt simpelweg vanwege de toename van de bevolkingsdichtheid of omdat het beter geassocieerd is met toerisme. Het is duidelijk dat het aantal toeristen een bron verschaft voor illegale activiteiten waaronder begrepen drugshandel, diefstal en geweld.
- Educatie: educatie is een vitaal onderdeel van duurzaam toerisme en inderdaad, de groeiende interesse in scholen in toerisme is daar een voorbeeld van. Lokale participatie en training van de plaatselijke gemeenschap dient een onderdeel te zijn van de toerisme-industrie.

4.3 Checklist voor de duurzaamheid van toerismeondernemingen (accommodatie, lodges, kampeerplekken en andere toerismedfaciliteiten)

Duurzaam management

- Introductie van een langetermijn- duurzaam managementsysteem
- Het verkrijgen van alle vereiste licenties en vergunningen
- Periodieke training van het personeel op het gebied van milieu, sociaal-culturele, gezondheids- en veiligheidspraktijken
- Nauwkeurig, eerlijk en volledig promotiemateriaal (op het gebied van milieu)
- Informatie over interpretatie van de natuurlijke omgeving, plaatselijke cultuur en cultureel erfgoed wordt aan klanten gegeven, alsook het uitleggen van aangepast gedrag wanneer men

de natuurlijke gebieden, bestaande culturen en plaatsen van cultureel erfgoed bezoekt.

- Een persoon of team die/dat verantwoordelijk is voor zaken met betrekking tot milieu en duurzaamheid
- Regelmatige en voortdurende handelingen met betrekking tot duurzaamheid

Water

Beperkt het gebruik van water tot een minimum:

- Verbeter de kwaliteit van afvalwater
- Test regelmatig de kwaliteit van drinkwaterbronnen (drinkwater) op contaminatie met pathogene stoffen, zware metalen etc. (gebruik de richtlijnen van het Bureau voor Openbare Gezondheidszorg (B.O.G.) om de kwaliteit te testen)
- Gebruik regenwater of andere bruikbare voorraden
- Gebruik kleine douchekoppen en toiletten met lage druk
- Voorzie alle wasbakken van stoppers
- Adviseer de klanten om het gebruik van water tot een minimum te beperken
- Overtuig klanten dat het beddengoed niet iedere dag verwisseld hoeft te worden vanwege het milieu (Behalve als de klanten aangeven dat het beddengoed verwisseld moet worden omdat het vuil is)

Energie

Beperkt het gebruik van stroom/elektriciteit tot een minimum:

- Gebruik fluorescentielampen in plaats van gloeilampen in de keuken en magazijn of gebruik lampen met een lage spanning in andere kamers;
- Gebruik apparatuur dat zuinig is in het gebruik van stroom en stroombedieningspanelen
- Installeer schakelaars en timers die bewegingen waarnemen
- Gloeilampen die stroom besparen
- Airconditioning dat energie bespaard

Gebruik overal waar het mogelijk is duurzame energiebronnen en technieken

- Zonnepanelen
- Windenergie
- Biomassa
- Hydro-energie

Rioolwater en afvalwater

Beperkt riool- en afvalwater:

- Gebruik afvalwater dat behandeld is of regenwater om de grond/vloer nat te maken
- Afvoer van afvalwater in vergelegen gebieden moet slechts gebruikt worden indien er geen alternatief is
- Systemen die afvalwater en afval behandelen dienen het behandelde water niet direct af te voeren in het milieu via kreken en rivieren
- Afwasmiddelen moeten bio-afbreekbaar zijn

Afval

Bepert het gebruik van afval:

- Koop materiaal met minder verpakking
  - Bij voorkeur aanschaf van artikelen met minimum aan verpakking (dit kan makkelijker zijn door aanschaf van goederen die plaatselijk afkomstig zijn of goederen die van nature minder verpakking nodig hebben)
- Mijd het gebruik van wegwerpartikelen
  - Mijd onnodig gebruik van hulpmiddelen (bijv. individuele papieren zakken voor glazen of bestek in gastenkamers; plaats een kast met keukengerei op elke verdieping van het hotel en adviseer gasten waar zij de nodige artikelen kunnen vinden, etc.)
  - Gebruik flessen die opnieuw gevuld kunnen worden (bijv. zeep om de handen te wassen, shampoo)
  - Er toe overgaan om minder intensieve methodes te gebruiken voor het uitvoeren van verschillende taken (indien mogelijk communiceren via elektronische faciliteiten zoals e-mail, in plaats van papier)
- Het wedergebruiken van goederen en producten helpt bij het conserveren van grondstoffen en het verminderen van het volume van het geproduceerde afval
- Koop samen met de burens in het groot
- Personeel en cliënten moeten participeren in een recycling-programma
- Verbeter de kwaliteit van vast afval
- Verzamel en recycle¹ of verwerk alle afval (zet zo veel als mogelijk organisch afval apart van bijv. afval van voeding en ander afval zoals PET-flessen, andere plastic producten, papier, etc. Indien u in het binnenland bent kan organisch afval worden begraven, terwijl plastic afval bijvoorbeeld verzameld kan worden door de recycling-bedrijven)
- Produceer promotieartikelen op gerecycled papier

Transport

Transport dient een minimum aan energie te verbruiken:

- Neem voorzorgsmaatregelen; stippel de route van de trips uit om afstanden te minimaliseren, moedig cliënten aan energiebesparend transport te gebruiken (bussen, touringcars, boten, fietsen, openbaar vervoer en het lopen).
- Onderhoud vervoersmiddelen, generatoren en motoren op reguliere basis
- Maak gebruik van mogelijkheden die brandstof besparen

Lawaai

Toeristen moeten in staat zijn te genieten van het geluid van de omgeving of de natuur.

- Zet de motor af wanneer het voertuig niet wordt gebruikt (laat het voertuig niet stationair draaien)
- Gebruik geen generatoren op kampeerterreinen behalve wanneer zij niet gehoord kunnen worden in de bezoekersruimten. Indien een generator nodig is, dient het ver van de faciliteiten afgesloten in een schuur (met mogelijkheid voor het uitstoten van gassen) geïnstalleerd te worden om lawaai te minimaliseren.
- Faciliteiten voor service en onderhoud dienen buiten het gezichtsveld van de openbare plaatsen te zijn of moeten op geïsoleerde plaatsen plaatsvinden

¹ Recyclage heeft vele voordelen voor het milieu: het vermindert de vraag naar grondstoffen en energie; het leidt afval van stortplaats en vermindert vuil; vervuult goederen die gemaakt zijn van ongerepte materialen voor goederen die gemaakt zijn van gelijksoortige goederen die gerecycleerd zijn.

- Radiogeluid dient niet in de openlucht gehoord te worden

Licht

Gebruik bij voorkeur natuurlijk licht

- Ingeval natuurlijk licht niet geschikt genoeg is, dient beperkt extra licht gebruikt te worden om tekens te verlichten en/of oriëntatie, veiligheid en zekerheid te garanderen.
- Gedurende de nacht dient het gebruik van flashlights bevorderd te worden of aangemoedigd te worden om het gebruik van licht buiten te beperken.

Gezondheid

Gezondheid is ook erg belangrijk in deze sector, bijzondere aandacht voor HIV/AIDS:

- Stimuleer of bevorder de eliminatie van of stop seksueel overdraagbare ziektes, zoals HIV/AIDS, onder werknemers en gasten. Dit kan gestimuleerd worden vanuit de sector of individuele bedrijven
- Er zullen regelmatige EHBO-trainingen uitgevoerd moeten worden of EHBO-gekwalificeerd personeel dient altijd aanwezig te zijn.

Selectie van de plaats van de faciliteiten voor toerisme

De aanbevolen beheersmethoden om de effecten tijdens de selectie of ontwikkeling van plaatsen en constructie te verminderen houden het volgende in:

- Constructiegebieden en morfologische veranderingen (bijv. uitgravingen, opvullingen) dienen tot een minimum beperkt te worden afhankelijk van de gevoeligheid van de habitat en de mogelijkheid voor geotechnische gevaren;
- Constructiematerialen dienen uit bronnen genomen te worden die op adequate en duurzame manier geëxploiteerd en beheerd worden, wanneer het gebruik van gerecycled en constructiemateriaal gemaximaliseerd moet worden;

Constructie van faciliteiten voor toeristen:

- Het gebruik van giftige materialen bij constructieprocessen of als bouw materiaal dient geminimaliseerd te worden of te worden vermeden, in het bijzonder waar men frequent menselijk contact verwacht (bijv. oppervlaktes of recreatiegebieden) of waar de verdere verwerking ervan als afval een logistieke of technische uitdaging zou zijn vanwege het niet ter beschikking zijn van gespecialiseerde en bevoegde behandelings- of verwerkingsfaciliteiten van gevaarlijk materiaal

Spoedgeval en ramp

- Wees ervan verzekerd dat uw personeel de informatie heeft voor het in contact treden met de autoriteiten of instituten voor spoedgevallen of rampenbestrijding zoals de Brandweer, Spoedeisende Hulp van het hospitaal etc.
- Indien er een plan bestaat voor spoedgevallen of voor het verlenen van assistentie bij rampen in uw bedrijf of organisatie, laat uw personeel en de autoriteiten of instituten voor het verlenen van assistentie bij spoedgevallen of rampen daarvan op de hoogte zijn
- Laat uw gasten op de hoogte zijn van de contactinformatie of met wie in contact te treden in uw bedrijf of organisatie bij een spoedgeval of bij een ramp.
- Houd uw personeel geïnformeerd op een regelmatige basis of train ze geregeld (tenminste een keer per jaar) aangaande handelingen met betrekking tot spoedgevallen.

4.4 De notie van driemaal R aangaande vast afval

De Milieubeschermingsautoriteit heeft een benadering bestaande uit drie lagen vastgesteld voor het behandelen van vast afval (idee bestaande uit 3 Rs. De drie Rs, Reduceren, Reuse (Hergebruiken)() en Recycling zijn bedoeld om een hiërarchie te zijn in volgorde van belangrijkheid. Bijvoorbeeld, het maken van krantenpapier uit oud krantenpapier bespaart een waardevolle natuurlijke bron – bomen.

REDUCEER - de beste manier om vast afval te behandelen

De hoeveelheid aan materiaal dat wordt gecreëerd. Koop slechts wat nodig is. Mijd zwaar ingepakte producten. Mijd artikelen die men kan wegwerpen- zoals plastic borden en plastic bestek. Koop het grootste pakket voor artikelen die u vaak gebruikt. Weiger zakken in fast food restaurants of winkels wanneer u slechts enkele artikelen koopt. Wanneer u het grasveld verzorgt, laat het snoeisel op het grasveld in plaats van het in zakken te doen en weg te gooien. Begin een hoop van mengmest voor snoeisel van gras, van bomen, vruchten- en groenteafval. Vraag aan uzelf, "Wat zal overblijven wanneer ik klaar ben met dit artikel?" of "Hoeveel afval moet ik weggooien om het artikel te krijgen?" Bijvoorbeeld: Neem een plastic lunchbox en thermosfles in plaats van een papieren zak.

Reuse (Hergebruiken) - de betere manier om vast afval te behandelen.

Hergebruikte artikelen - gebruik ze steeds opnieuw totdat zij helemaal versleten zijn. Lunchbakken kunnen naar huis gebracht worden en voor veel meer maaltijden gebruikt worden. Leen of deel artikelen die u niet vaak gebruikt. Geef niet-gewilde artikelen weg aan tweedehandszaken of liefdadigheidsorganisaties. Houd een uitverkoop in de tuin. Repareer artikelen, in plaats van ze weg te gooien en nieuwe te kopen. Vul flessen opnieuw. Breng zakken van de winkel terug en gebruik dezelfde de volgende keer als u gaat winkelen. Gebruik uw fantasie, niet de vuilnisbak! Geef niet gewild speelgoed en kleding weg aan vrienden of familieleden. Of doneer ze!

Recycle - de goede manier om vast afval te behandelen.

Recycle betekent neem iets ouds en maak het tot iets nieuws. Oude kranten, plastic flessen, groene, heldere en bruine glazen flessen en - potten, aluminium en ijzeren blikken kunnen allemaal worden gerecycled. Simpelweg containers spoelen en haal deksels weg. Dat is het: het is erg gemakkelijk en echt lonend. Het houdt niet alleen artikelen buiten de stortplaats, het conserveert ook natuurlijke hulpbronnen.

5 'Carrying Capacity'

voor toerismeattracties en -faciliteiten

De Wereld Toerisme-organisatie beweert dat de 'carrying capacity' het hoogste aantal mensen is dat een toeristische bestemming tegelijkertijd mag bezoeken zonder dat vernietiging van het fysieke, economische en sociaal-cultureel milieu en/of een onaantvaardbare vermindering in de kwaliteit van de tevredenheid van de bezoekers veroorzaakt wordt. (http://ec.europa.eu/environment/iczm/pdf/tcca_material.pdf)

Om de niveaus voor de 'carrying capacity' te identificeren, het absolute aantal aankomende toeristen te meten, dienen een aantal factoren in overweging worden genomen:

- De gemiddelde duur van het verblijf
- De kenmerken van de toeristen en de gastheer/vrouw
- De geografische concentratie van toeristen
- De graad van seizoengerichtheid
- De soorten van toeristische activiteit
- De toegankelijkheid van bepaalde plaatsen
- Het niveau van het gebruik van de infrastructuur en de reservecapaciteit daarvan
- De grootte van de reservecapaciteit tussen de verschillende productieve sectoren van de economie

De 'carrying capacity' is een dynamisch begrip in de zin dat de drempelniveaus die de 'carrying capacity' bepalen naar verwachting groeien met de tijd indien de ontwikkeling van het toerisme degelijk is. Niet geplande snelle ontwikkeling zou gemakkelijk tot niveaus met lage tolerantie kunnen leiden en 'carrying capacity' van veel mindere waarden. Andere factoren die de 'carrying capacity' van een bestemming beïnvloeden zijn:

- De snelheid van de verandering
- Het verschil tussen toeristen en gastheer

Er zijn vier (4) brede groepen van indicatoren voor capaciteit:

- Economisch
- Milieu
- Sociaal-cultureel
- Toeristsatisfactie

Het is waarschijnlijk dat voor iedere gegeven bestemming de 'carrying capacity' bereikt zal worden in slechts één van deze gebieden voordat het in de overigen is bereikt.

5.1 Het proces voor het bepalen van 'Carrying Capacity'

Plaatselijke factoren

Er zijn veel plaatselijke factoren die de omvang en richting van de effecten zal beïnvloeden. Van belang is het relatieve verschil tussen de plaatselijke factoren en de toeristen en de snelheid van de verandering.

- **Sociale structuur**

De sociale structuur van de bestemming is vitaal bij het bepalen van de schaal en de aard van welk effect dan ook. In het algemeen, hoe kleiner de plaatselijke bevolking, hoe dramatischer het sociale effect van het toerisme, in het bijzonder wanneer dat toerisme gebaseerd is op grote toestroom aan toeristen.

- **Cultureel erfgoed**

De culturele erfgoed van een bestemming is erg belangrijk indien men probeert het effect en de 'carrying capacity' te bepalen. Hoe ongebruikelijker de culturele achtergrond is, hoe waarschijnlijker het is dat het ongunstig beïnvloed wordt door de aanwezigheid van toeristen. Het eindresultaat is de vernietiging van het cultureel erfgoed of vervorming van de plaatselijke cultuur.

- **Milieu**

Het milieu zal veranderen door de aanwezigheid van de toeristen. Het milieu kan kunstmatig of natuurlijk zijn. Hoe fragieler en unieker het milieu, hoe kwetsbaarder het is voor verandering door de aanwezigheid van mensen.

- **Economische structuur**

De economische structuur zal de voordelen en kosten die geassocieerd zijn met de toeristische activiteit bepalen. Ontwikkeling van het toerisme, in het bijzonder snelle ontwikkeling, heeft de neiging gebaseerd te zijn op resorts en dit kan de economische problemen die daarmee verband houden met zich meebrengen:

- Migratie van rurale naar urbane gebieden
- De verplaatsing van arbeid van traditionele industrieën naar toerisme en de daarbij betrokken industrieën

- **Politieke structuur**

De politieke structuur kan de effecten van het toerisme en haar 'carrying capacity' beïnvloeden op een aantal manieren. Politieke instabiliteit zal toeristen tegenhouden en daarom de ontwikkeling van het toerisme tegengaan. Politieke structuur kan ook onmiddellijke invloeden op de ontwikkeling van het toerisme hebben, indien bij het reflecteren over de idealen en geloofsovertuigingen van de bevolking men besloten heeft dat toeristische ontwikkeling beperkt of zelfs ontmoedigd moet worden. De politieke openheid kan de bereidheid van de gemeenschap om toeristische ontwikkeling te verwelkomen reflecteren en dit kan of de drempels van de 'carrying capacity' verhogen of verminderen.

- **Hulpbronnen**

De beschikbaarheid van plaatselijke hulpbronnen (arbeid, kapitaal, land, etc.) heeft waarschijnlijk een grotere invloed op de aanvaardbaarheid en wenselijkheid van de toeristische

ontwikkeling en zelfs op de vorm waarin de ontwikkeling plaatsvindt. Toerismeontwikkeling kan leiden tot een verbeterde infrastructuur, welke ook beschikbaar zal zijn voor de gastheer alsook de toeristen en dit kan het niveau van de 'carrying capacity' verhogen door verbetering van de levens van de plaatselijke gemeenschap.

5.2 Niet-inheemse/Vreemde factoren

- **Kenmerken van toeristen**

De kenmerken van de toeristen die welke bestemming dan ook bezoeken zijn een belangrijke factor bij het bepalen van het sociale en culturele effect van toerisme op het gastland. Hoe groter het verschil tussen de sociale en culturele achtergrond van de gastheer en de toerist, hoe groter het effect en de voortvloeiende verandering. Kenmerken van de toerist houden ook in het uitgavenpatroon van de bezoeker, wijze van transport, structuur en grootte van de partij, leeftijd, scholing, inkomen en doel van het bezoek. Al deze factoren zullen de aard en omvang van het effect op het gastland beïnvloeden.

- **Soorten van toeristische activiteit**

Het soort toeristische activiteit dat men zoekt zal nauw verbonden zijn met de kenmerken van de toeristen die eraan deelnemen. De aanwezigheid van bepaalde activiteiten kan bijzondere sociale problemen en spanningen met zich meebrengen die veel groter zijn in omvang dan die verbonden zijn met hetzelfde aantal toeristen dat andere activiteiten ondernemen.

- **Planning management en technologie**

Gegeven de wisselwerking tussen plaatselijke en vreemde factoren in het gastmilieu, het proces van planning en management dient gericht te zijn op het behoud van de groots mogelijke positieve voordelen terwijl men zo min mogelijk onkosten maakt. Hoe succesvoller de planning en management, hoe minder de gevolgen zullen zijn en hoe groter de 'carrying capacity'. De dynamische aard van het proces is dusdanig dat juiste ontwikkelingen gecombineerd met management van de geschikte toestroom van bezoekers op natuurlijke wijze de vereiste segmenten voor de toeristenmarkt selecteren, terwijl de plaatselijke factoren de vereiste tijd en ruimte wordt toegestaan om zich aan de vreemde factoren aan te passen.

- **Effecten**

De plaatselijke en vreemde factoren, die worden gemanipuleerd door planning en management van toerismeontwikkeling, zullen leiden tot de effecten op de sociale structuur, cultuur, milieu en economie, en op andere toeristen.

6. Biodiversiteit

Toerisme, indien op juiste wijze wordt beheerd en gestuurd kan bijdragen tot behoud van biodiversiteit en vermindering van armoede, beiden op directe wijze door te kapitaliseren op het vermogen van de biodiversiteit en op indirecte wijze door het verminderen van de kwetsbaarheid van de armen tot milieudegradatie via behoud van de biodiversiteit.

Biodiversiteit is essentieel voor menselijke ontwikkeling vanwege de goederen en diensten die het verschaft. Componenten van biodiversiteit kunnen direct gebruikt worden als voeding, medicijn, bouwmaterialen, en ga zo door. Biodiversiteit verschaft meer indirecte voordelen, in de vorm van milieuregulering, bodembescherming, beheer van vervuiling. Het heeft ook wat economen aangeven als “niet-bruikbare waarden”- bijvoorbeeld, het simpel genot of “bestaanswaarde” van enkele aspecten van biodiversiteit en de optie om biologische hulpbronnen te gebruiken in de toekomst. Veel van de diensten die biodiversiteit verschaft, worden niet overal erkend of worden niet naar behoren gewaardeerd in economische termen.

“Ecotoerisme is een idee, een begrip dat het toerisme uitdaagt zoals we het gekend hebben. Op de meest beknopte wijze gedefinieerd als ‘verantwoordelijk reizen door natuurlijke gebieden hetgeen het milieu beschermt en het welzijn van de plaatselijke bevolking ondersteunt’, fundamenteel transformeert ecotoerisme de basisvoorschriften achter toerisme, hetgeen simpelweg reizen ondernomen voor plezier is” (Honey, 2002) .

Duurzaam toerisme (begrip van ecotoerisme) kan onmiddellijk bijdragen tot het behoud van de biodiversiteit door:

- het beschikbaar stellen van minder destructieve alternatieven voor levensonderhoud aan plaatselijke gemeenschappen en landeigenaren in bufferzones en corridors voor behoud, tegenover niet-gereguleerde houtkap, intensief fokken van vee, monocultuur, jacht en niet-duurzaam toerisme;
- Het verschaffen van een stimulans voor publieke en private landeigenaren in kritieke ecosystemen om eigendommen die rijk zijn aan biodiversiteit blijvend te behouden door het aanbieden van inkomstenproductie, laag impact economische gebruik;
- Door managers van beschermde gebieden te voorzien van additionele financiële hulpbronnen uit bezoeken en donaties; en
- Het bewustzijn bij bezoekers te ontwikkelen, betrokkenheid bij de gemeenschap en interesse voor zaken met betrekking tot het behoud te bevorderen, en politieke ondersteuning voor het behoud te creëren door middel van milieu-educatie tijdens het reizen.

Aanbevolen methodes om schade aan de biodiversiteit te voorkomen en te beheren inbegrepen:

1. Tijdige identificatie van gevoelige habitats en invoeren van beschermende maatregelen (bijv. bufferzones of corridors) om de verbinding tussen natuurlijke systemen in en buiten de plaats te handhaven door fragmentatie van de habitat te beperken;
2. Het vermijden van de introductie van nieuwe ‘vijandelijke’ soorten tijdens constructie, het aanleggen van tuinen en de exploitatie van toeristische faciliteiten;
3. De habitat te herstellen door middel van gebruik van inheemse planten nadat constructie is beëindigd.

4. Het verminderen van het effect van de aanwezigheid van hotels in nachtelijke milieus door het mijden van verlichting dat zich uitstrekt buiten de plaats of in de nachtelijke hemel.
5. Identificatie en betrokkenheid bij regionale coördinatie om management van potentiële invloeden die betrekking hebben op migrerende soorten en grensoverschrijdende ecosystemen mogelijk te maken;
6. Limieten vast te stellen (bijv. aantal bezoekers) voor excursies naar gevoelige gebieden;
7. Coördinatie met toekomstige leveranciers (bijv. voedselleveranciers/boeren, leveranciers van constructiemateriaal, productleveranciers) om duurzame praktijken voor behoud van biodiversiteit in de voorraadketen te garanderen;
8. Het uitvoeren van adequate activiteiten en plannen voor behoud van landschap, heilige plaatsen, cultureel en natuurlijk erfgoed;
9. Het bevorderen van het juiste gedrag van gasten en personeel en het ontwikkelen van specifieke gedragscodes voor duurzame praktijken bij activiteiten met betrekking tot toerisme (bijv. wandelen en lopen; kamperen; het gebruik van voertuigen, boten en vliegtuigen; op het wandelpad zijn; het wild bezichtigen en vissen);
10. Het ontwikkelen en introduceren van noodplannen voor spoedgevallen die het milieu en het behoud en duurzaam gebruik van biodiversiteit kunnen bedreigen;
11. Het introduceren van speciaal bestemd milieu en culturele duurzaamheidscontroles en -evaluaties van toeristische activiteiten om de effectiviteit van de uitwerking van de maatregelen op het gebied van management na te trekken.

BIJLAGE A :

RELEVANTE INSTELLINGEN IN SURINAME

- Het Ministerie van Volksgezondheid: Bureau voor Openbare Gezondheidszorg (B.O.G.)
- Het Ministerie van Arbeid, Technologische Ontwikkeling & Milieu: Afdeling Arbeidsinspectie
- Het Ministerie van Regionale Ontwikkeling: de Districtcommissarissen
- Het Ministerie van Handel en Industrie: Afdeling Vergunningen voor Bedrijven en Beroepen
- Het Ministerie van Transport, Communicatie & Toerisme: Het Departement Toerisme en de Stichting Toerisme Suriname
- Surinaams Bureau voor Standaarden
- Stichting voor Toerisme in Suriname (S.T.S.)
- NIMOS: Office voor Milieu en Sociale Analyse

BIJLAGE B:

GREEN'S CHECKLIST MET DE MILIEU-EFFECTEN VEROORZAAKT DOOR TOERISME

Er is een verscheidenheid aan methodes die gebruikt kunnen worden voor MEA daaronder begrepen checklist en netwerksystemen, maar over het algemeen is de MEA een proces dat het voor wetenschappers mogelijk maakt de gevolgen van het milieu te voorspellen die verband houden met elk voorgesteld ontwikkelingsproject. Om een lijst samen te stellen met de effecten op het milieu is het nodig vast te stellen welke potentiële invloeden veroorzaakt kunnen worden als gevolg van toeristische activiteit.

- **Het natuurlijk milieu**

- a. Veranderingen in de compositie van soorten uit de fauna en flora
  - Ontwrichting van broedgewoontes
  - Het doden van dieren door jacht
  - Het doden van dieren teneinde goederen te verschaffen voor handel in souvenirs
  - Migratie van dieren naar binnen of naar buiten
  - Vernietiging van vegetatie door middel van het verzamelen van hout of planten
  - Verandering in omvang en/of natuur van de vegetatie door middel van ontruiming of beplanting om toeristische faciliteiten te accommoderen
  - Het creëren van een reservaat/toevluchtsoord voor dieren in het wild
- b. Vervuiling
  - Watervervuiling door afvoer van rioolwater, het morsen van olie/petroleum
  - Luchtvervuiling afkomstig van uitstoot van voertuigen
  - Geluidsoverlast van toeristenvervoer en activiteiten
- c. Erosie
  - Samendrukken van bodemsoorten die verhoogde afvloeiing en erosie van oppervlaktes veroorzaakt
  - Verandering in het risico voor het plaatsvinden van grondverschuivingen
  - Verandering in het risico voor het plaatsvinden van lawines
  - Schade aan geologische kenmerken (bijv. rotspunten, grotten)
  - Schade aan rivierbanken
- d. Natuurlijke hulpbronnen
  - Vermindering van grond en oppervlaktewater-voorraden
  - Vermindering van fossiele brandstof om energie op te wekken voor toeristische activiteiten
  - Verandering in het risico op brandgevaar
- e. Visueel effect
  - Faciliteiten (bijv. gebouwen, parkeerruimtes voor auto's)
  - Afval

- **Het Gebouwd Milieu**

- a. **Urbaan milieu**
  - Land dat uit primaire productie genomen is
  - Verandering van hydrologische patronen
- b. **Visueel effect**
  - Groei van het gebouwd gebied
  - Nieuwe architectonische stijlen
  - Mensen en bezittingen
- c. **Infrastructuur**
  - Overbelaste infrastructuur (wegen, parkeerplaatsen, electriciteitsnetwerk, communicatiesystemen, afvalverwerking, watervoorziening)
  - Het verschaffen van nieuwe infrastructuur
  - Management van het milieu om gebieden aan te passen voor toeristisch gebruik (bijv. landherwinning)
- d. **Stadsvorming**
  - Veranderingen in gebruik van grond voor residentie, kleinhandel of industrie (huizen veranderen in hotels/kosthuizen)
  - Veranderingen naar urbane kenmerken (bijv. wegen, voetpaden)
  - Het ontstaan van contrasten tussen stadsgebieden die voor de toeristische bevolking ontwikkeld zijn en die voor de bevolking van het gastland zijn ontwikkeld
- e. **Restauratie**
  - Hergebruik van ongebruikte gebouwen
  - Herstel en behoud van historische gebouwen en plaatsen
  - Herstel van verwaarloosde gebouwen als tweede thuis
- f. **Competitie**
  - Mogelijke terugval van toeristische attracties of gebieden vanwege de opening van andere attracties of een verandering in toeristische gewoonten en voorkeur.

Geraadpleegde literatuur

Suriname Sustainable Tourism Capacity Building Programme (SSTCBP), Environmental

Quality standards for tourism businesses. Working paper.

Quality standards for Tourism Businesses; Attachment: Enhanced set of criteria for the Development of Sustainable Tourism – Draft.

Suriname Sustainable Tourism Capacity Building Programme (SSTCBP), Mission Interim Report STE 1.1; 7th – 30th April 2009; Karl Reiner & Cedric Nelom.

Environmental initiatives by European Tourism businesses. Instruments, indicators and practical examples (IER, ECOTRANS, 2006).

IADB (2008) Inter-American Development Bank.
<http://www.iadb.org/news/detail.cfm?Language=English&id=5426>

Project, gefinancierd door het Europees Ontwikkelingsfonds
9de EOF – 09.ACP.SUR.013

A white outline of the map of Suriname is centered on a solid green background. The text is overlaid on this map.

Richtlijn voor
**Duurzaam
TOERISME**

